

De vorbă cu Magda Tagliaferro

Și în această stagiune Magda Tagliaferro a concertat în București și în mai multe orașe ale țării. Pianistă cunoscută, de o jumătate de veac, în centrele muzicale ale lumii, Magda Tagliaferro este în același timp un nume prestigios în pedagogia internațională a pianului.

La o vîrstă cînd mulți bărbați și aproape majoritatea femeilor gustă plăcerile odihnei pensionare, Magda Tagliaferro concertează neobosit în trei continente și susține cursuri de interpretare, primăvara la „Académie Internationale de Piano” (creată de ea, la Paris, sub egida lui André Malraux), apoi la „Mozarteum” din Salzburg, iarna la Buenos-Aires (pentru tinerii muzicieni din America Latină și chiar pentru cei din S.U.A.), vara la Festivalul din Taormina, în Japonia și în alte părți ale globului.

O convorbire cu această doamnă a muzicii nu poate fi decît instructivă, dar vă asigur că prin felul precis și elegant de a se exprima, instrucția se asociază mai tot timpul cu plăcerea de a o asculta.

— Care sînt — pun prima întrebare, — marii creatori francezi și din toată lumea pe care i-ați cunoscut și cu care ați colaborat?

După o tăcere pe care o presimțim abundentă în amintiri, ne răspunde:

— Îmi cereți să debitez o parte dintr-un Lexicon muzical. Am cunoscut pe Fauré, Vincent d'Indy, Ravel, George Enescu, de Falla, Prokofiev, Albert Roussel, Fr. Poulenc, Gabriel Pierné, Raynaldo Hahn, Villa Lobos, Ginastera și mulți alții...

— Spuneți-mi cîte ceva despre unii din acești mari muzicieni...

— Eram elevă a Conservatorului Național din Paris. Făceam studii de pian și de canto. (La surpriza mea, simte nevoia de a fi mai explicită). Da, am avut se pare o voce bună de mezzo și lucram în clasa de canto a lui Antoine-Louis Marmontel, din cunoscuta familie de pedagogi francezi. Fauré era pe atunci directorul Conservatorului. Într-o zi, în clasa lui Marmontel, vine un ușier și cere ca mica braziliană (asta eram eu) să poftescă la director. Am intrat emoționată. Dar la prima frază care începea cu un dulce „mon enfant”, mi-am regăsit calmul. Mă auzise la o audicție a claselor de pian și-mi

propunea să lucrez cu un violonist, una din Sonatele sale pentru vioară și pian. Am plecat din biroul lui încărcată de partituri. Asemenea întâmplări fericite nu pot fi uitate. De atunci, ceream adeseori indicațiile compozitorului când aveam de cântat vreo piesă de-a lui. Am interpretat, de multe ori, fascinantă Baladă, Nocturnele, în recital, melodiile lui, când voiam să cânt...

— *Nu știam de această a doua ipostază artistică a dumneavoastră. Ați dat concerte vocale?*

— Da. Cîteva. Două recitaluri de canto. În program, cîteva melodii de Fauré, pe versuri de Verlaine, lucrate chiar cu autorul. Primul recital a fost la Paris. Al doilea la St. Sébastien. Am cântat și în concerte simfonice în „Recviemul german“ de Brahms. În „Scene din Faust“ de Schumann. Aveam pe atunci 18 ani. Dar pianul este un stăpîn aspru și neîndurător. A sfîrșit prin a mă sustrage total de la orice veleitate de cîntăreată. (Și cu o expresie nostalgic-dureroasă adaugă). Și nu regret! Cu Enescu, cred că știți, am făcut seri de Sonate, în Franța, în Belgia. Era impregnat de muzică asemenea unei alge de apa mării. Trăia și respira numai prin ea. Din opera compozitorului Enescu, am cântat Suita în Re și foarte deseori superba Toccata. Pe Prokofiev, s-a înșimplat să-l cunosc și să-mi dăruiască manuscrisul Concertului Nr. 3, pe care-l posed și acum printre comorile mele de manuscrise. Îi făgăduisem să-l lucrez. L-am cunoscut la soția pianistului Borowski. Războiul și un șir de conjuncturi nefericite și imprevizibile m-au făcut să amîn realizarea acestei piese concertante admirabile, pe care am făcut-o totuși, într-un timp record, o lună, și am cântat-o cu André Cluytens, în 1952, cu orchestra Conservatorului din Paris.

Aveam un recital la Paris. În program pusesem și „Alborada del Gracioso“ de Ravel. Nu știam că în sală se afla și autorul. La sfîrșitul concertului apare în cabina mea, un omuleț cu trăsături fine, filigranate. Era Ravel. Mi-a spus doar atît: „Da. Cred că așa se cîntă Alborada“. A fost începutul unei prietenii. Cu Pierné, care era mai mare dirijor, decît compozitor, am cântat cu orchestra Colonne. Roussel mă auzise cîntînd muzică franceză, era într-un fel specialitatea mea. M-a rugat să-i cînt Concertul pentru pian, piesă în care pianul este oarecum obligat.

— *Vorbiți-mi despre marii interpreți pe care i-ați cunoscut și cu care ați colaborat. Aș dori să dilatăm timpul, și dacă vă grăbiți să reluăm convorbirea. (Are un telefon de dat, se duce la cabină, și, după zece minute revine zîmbitoare, cu acel port al capului care este un secret al parizienelor, chiar a celor de adopțiune).*

— Da. Am cunoscut cîteva și din cei mai mari. Superbul Trio Thibaud-Casals-Cortot.

Dintre dirijori: Furtwaengler, Stokowski, Markewitch, Cluytens, Bernstein. Și dacă mă întrebați care este dirijorul care a lăsat cea mai profundă impresie asupra concepției mele muzicale, vă voi răspunde: Furtwaengler. Am cântat cu el Concertul de Schumann. Era un virtuoz al baghetei, avea o extraordinară suplete, pe care m-o egala decît eleganta-i sobrietate interiorizată. Purta muzica în el, de unde o scotea tot timpul, și nu era multumit decît dacă-i recunoștea imaginea interioară proiectată în spațiul acustic. Mi-a spus: „Ați cântat partea I-a a Concertului, mai repede decît se cîntă în Germania!“ Era Germania muzicii, nu a lui Hitler. Pentru această Germanie a muzicii, alterarea tempo-ului era un păcat muzical grav. L-am ascultat. Cu Thibaud, am concertat foarte mult și am făcut lungi turnee, dar artistul care a exercitat asupra mea cea mai profundă și rodnică influență a fost fenomenalul Cortot. Poet al pianului, gînditor al muzicii, vorbea și scria tot atît de frumos pe cît cînta. I-am fost asistentă la cursurile lui de la „Ecole Normale de Musique“. Ca om, era misterios și înclinat spre dramă. Era un muncitor înverșunat. Luam lecții cu el, particulare, în afara Conservatorului. Pot spune că întreaga mea experiență pedagogică o dețin de la acest artist extraordinar. Cînd am fost în Japonia, chiar anul trecut, am cerut să văd insula pe care japonezii i-au dăruit-o ca un suprem omagiu. Se numește „Cortotshima“, ceea ce în traducere, printr-o extraordinară coincidență de sensuri, înseamnă „Insula poetului visător“.

— *Ueți reveni la București în toamnă, pentru a face parte din juriul concursului internațional de pian, din cadrul Festivalului „George Enescu“. Aș dori să cunosc părerea dumneavoastră asupra tinerelor generații de pianiști... Ați auzit atîția la cursuri, în juriu...*

— Voi fi sinceră. Ceea ce mă înspăimîntă la tineretul muzical de azi, atît de talentat, (și, indiscutabil, un pedagog poate descoperi astăzi mai multe talente decît oricînd altă dată, căci cultura muzicală s-a extins considerabil pe glob), este obsesia virtuozității tehnice. Preocupați de tehnică, mulți tineri uită muzica, arta, emoția, adevărul spus de compozitor. Tehnica nu poate fi o finalitate, este doar un mijloc. Și pentru a completa cele spuse adaug: Enescu îi spunea lui Gavoty, în admirabila carte de „Amintiri“: „Méfiez-vous du virtuose ambulante, car il marque la fin de la musique“.

Cu acest acord perfect ne despărțim pînă la toamna muzicală bucureșteană, care, în acest an, se va desfășura sub semnul celei de a U-a ediții a Festivalului și Concursului internațional „George Enescu“.

V. Cristian